

This article, recently published in "Hoefslag", a very popular Dutch magazine about horse riding. The topic is: The ideal Dressage Horse. The article compares the osteopathic point of view (our Frank DIRCKX) with the point of view of a renowned Dutch jury (Karin RETERA)

Analyse

Van de buitenkant bekeken

Het ideale dressuurpaard

Een correct exterieur, drie goede basisgangen en natuurlijke aanleg voor passage en piaffe. Dat zijn dé kenmerken van een goed dressuurpaard. Maar wat is vanuit biomechanisch oogpunt gezien het meest ideale exterieur? We leggen het voor aan Karin Retera en Frank Dirckx.

TEKST: KARIN DE HAAN | FOTO: REMCO VEURINK

Feit is dat je tot op het hoogste niveau ziet dat paarden oefeningen moeten doen, die ze eigenlijk niet goed kunnen. Dat komt lang niet altijd door exterieurmatige tekortkomingen. Enerzijds zijn er paarden die de oefeningen niet conform het FEI reglement uitvoeren omdat ze verkeerd afgericht zijn. Je hebt paarden die het 'op karakter' doen. Anderzijds zijn er paarden die het mechanisch gezien gewoon niet kunnen', steekt Retera van wal. Goed africhten is een groot issue. Een werkwillicg karakter ook. Maar daar willen we het in dit artikel eigenlijk niet over hebben. We willen inzoomen op het exterieur. Wat is de ideale hals, de ideale rug, de ideale lendenpartij, en ga zo maar door? Dirckx: 'Zo simpel ligt het niet. Het een kan niet zonder het andere. Een hals zonder rug bestaat niet. Het moet in verhouding zijn. Maar als ik zou moeten inzoomen dan zou ik het middenstuk willen noemen. Het lijf

vanaf de voorbenen tot en met de lendenpartij. In dat gebied komen veel problemen voor. Wat de ideale bouw is? Dat heeft ook weer alles te maken met de belasting. Die moet passen bij het paard. Dat is trouwens één van de leukere dingen van mijn werk. Combinaties behandelen. Kijken waar een ruiter het zwaartepunt heeft op de rug en wat die belasting voor effect heeft op het paard. Een ruiter kan verkeerd zitten, er kan een verkeerd zadel op de rug liggen of een ruiter kan te zwaar zijn voor het betreffende paard. In de praktijk heb je het bijna altijd over de combinatie ruiter/paard en niet alleen over het paard. Als je een paard verkeerd belast kan het de achterhand niet onderbrengen en het voorbeen niet wegzetten.'

Brugfunctie

Zeer interessant, we zouden er een apart artikel over kunnen maken. Maar nu terug naar de exterieurmatige eigenschappen. Hoe ziet

een functioneel middenstuk van een Grand Prix-paard eruit? Zeg maar een middenstuk dat niet te snel overbelast raakt en dat het gevraagde werk en alle oefeningen moeiteloos jarenlang kan volhouden. In het verleden is er een hengst in de KWPN fokkerij ingezet, wiens kinderen gekenmerkt werd door een korte rug met een heel weke lendenpartij. Uiteindelijk bleek dat door die lendenpartij veel van die paarden niet geschikt waren voor de Grand Prix, ondanks het feit dat deze hengst ook heel goede dingen meegaf. Dirckx: 'Een zeer weke lendenpartij is inderdaad onwenselijk als je het over de bouw van een Grand Prix-paard hebt. Maar een iets kortere rug zie ik liever dan een hele lange rug. ▶

EXTERIEUR VOLGENS RETERA EN DIRCKX

- Een normaal gewelfde lendenpartij (niet bol, en niet hol)
- Een lange schouder
- Diepte (royale borstomvang)
- Een onderarm die relatief korter is dan de schouder (dus geen 'lang voorbeen' of 'hoogbenigheid')
- Een achterhand met een lang dijbeen, een lange schenkel en een relatief laag spronggewricht

* Biomechanica is een wetenschap die de beweging van gewrichten, spieren en ledematen bestudeert.

FOTO: KARIN DE HAAN

KIJKEN NAAR HET GROTE GEHEEL

Frank Dirckx (46) is kinesitherapeut, osteopaat en paardenosteopaat. Osteopathie is een geneeswijze, die op het einde van de vorige eeuw door Dr. A.T. Still in de Verenigde Staten ontdekt werd. Bij het uitbreken van een virale meningitisepidemie, waarbij hijzelf drie kinderen verloor, begon hij na te denken over het feit dat sommige personen ziek werden en andere niet. De principes van de osteopathie zijn gebaseerd op de logica van de toegepaste kennis van anatomie, fysiologie en pathologie. De osteopatische aanpak van een probleem is dus holistisch en causaal. In de praktijk betekent dit dat een probleem niet alleen in zijn lokaal kader gezien wordt, maar dat iedere structuur op afstand elders een probleem kan veroorzaken. Het is een kwestie van oorzaak en gevolg. Dirckx is één van de initiatiefnemers van International College for Research on Equine Osteopathy (ICREO), een instituut dat opleidingen heeft opgezet om geïnteresseerden met een veterinaire of medische achtergrond verder te scholen op het gebied van osteopathie bij paarden en honden.

Meer informatie:
www.icreo.com

Ik kom vaak problemen tegen bij paarden met lange ruggen. Het is overigens lastig om hier te zeggen hoe lang of hoe kort een rug moet zijn. De rug moet in verhouding zijn, er moeten een achttien inch zadel en een ruiter oppassen.' Retera knikt instemmend op het relaas en vult aan: 'Dit is wel iets waar Frank erg mee bezig is. De samenhang tussen de ruiter en het paard en het optimaal laten functioneren van de brugfunctie van de rug. Wat ligt er op de rug en hoe wordt de rug in staat gesteld om te functioneren. Daar speelt de ruiter natuurlijk ook weer een heel grote rol bij. Maar het begint met de bouw van rug en lendenen. Daar kunnen wij fokkers op selecteren. Vooral de lendenpartij heeft een belangrijke brugfunctie tussen voor- en achterhand. Die moet normaal gewelfd zijn. Zowel een bolle lendenpartij als een weke lendenpartij zit het paard uiteindelijk in de weg. Heb je topsport als doel, doe dan nooit concessies op de lendenpartij. Voor de sport vind ik een iets diepe rug trouwens minder erg.'

Dirckx: 'Hoe verder de diepe rug naar voren zit, hoe minder problemen het oplevert. Want naar voren toe heb je steun van de vaste ribben

moeten we nog meer op letten? 'Balans, kracht en souplesse zijn de drie toverwoorden waar het om gaat. Ruimte in de beweging is veel minder van belang. Als je dat reflecteert op de bouw van de voorhand, dan vind ik van de schouder dat deze lengte moet hebben, met lange spieren waardoor je een grote amplitude hebt. Een schuine schouder geeft in de regel meer ruimte in de beweging, maar dat vind ik niet zo belangrijk.'

Voorhand in verhouding

'Verder is de verhouding van de verschillende partijen van de voorhand belangrijk. De verhouding tussen diepte (borstomvang), schouderlengte en de lengte van de onderarm.'

Tegenwoordig wordt een 'lang voorbeen' of 'hoogbenigheid' positief gewaardeerd op met name keuringen en jongepaardenproeven. Het valt op dat die echt goede Grand Prix-paarden meestal helemaal niet zo hoogbenig zijn. Je komt in de Grand Prix nog vaker een kortbenig dan een hoogbenig paard tegen. 'Die hoogbenigheid heeft eigenlijk betrekking op de lengte van de onderarm. Die is relatief lang, waardoor je optisch hoogbenigheid

FRANK DIRCKX:

'Balans, kracht en souplesse zijn de drie toverwoorden waar het om gaat'

en de borstspieren. In mijn werk kom ik regelmatig problemen tegen ter hoogte van het stuk net achter het zadel en de overgang naar de lendenpartij. Als een paard daar last heeft, heeft het moeite met de brugfunctie en het schakelen. Vergelijk het met autorijden. Het is alsof hij 'onder zijn toeren' al door moet schakelen naar een hogere versnelling. Dat gaat niet.'

Drie toverwoorden

Een goed geconformeerde lendenpartij is dus heel belangrijk. Waar

krijgt. Maar mechanisch is het echt desastreus wanneer de lengte van de onderarm relatief te lang is ten opzichte van de schouderlengte en de borstdiepte. Zo'n paard kan nooit piafferen. Dat staat voor mij honderd procent vast. De voorhand is heel belangrijk voor de piaffe. De invloed van het gebruik van de voorhand is misschien wel groter dan die van de achterhand. Wij hebben het altijd over het opnemen van het gewicht op de achterhand, maar als hij zich voor niet af kan zetten, dan gebeurt er niets.'

Body op stokjes

Retera is heel duidelijk over het 'lange voorbeen.' Daar moet iedere serieuze dressuurpaardenfokker anders naar gaan kijken. Als een minder gewenste eigenschap, in plaats van een positieve. Dirckx: 'Ik heb wel het idee dat de fokleiding in Nederland terugkomt op de hype

Lang dijbeen

We hebben het over de rug en de voorhand gehad. De meeste experts beginnen met de achterhand. Daar moet het van komen, want daar zit toch de motor? Dirckx: 'Een goed gebruik van de achterhand is enorm belangrijk. Maar alles hangt samen. De lendenpartij en een goed geproportioneerde

KARIN RETERA:

'Buiging van de heup vind ik belangrijker dan buiging in het spronggewricht'

van hoogbenigheid. Terecht, zo'n hoogbenig paard is als een 'body op stokjes'.

'Alles is trainbaar, dus ook een hoogbenig paard, maar je maakt het jezelf als ruiter niet makkelijk als je met zo'n paard wilt piafferen.' Het is natuurlijk wel commerciëler, zo'n hoogbenig paard. Die verkoopt zeker op jonge leeftijd veel makkelijker en dat is in tijden van recessie ook wat waard... Retera: 'Dat is precies het probleem. En dat wordt mede veroorzaakt door de waardering tijdens het jongepaardentraject. In dat traject wordt hoogbenigheid veel te positief gewaardeerd. En daarmee zijn zulke hoogbenige paarden commercieel. We moeten in dat jongepaardentraject veel meer de Grand Prix-paarden-eigenschappen hoog waarderen. Hoogbenigheid zou de totaalbeoordeling dan negatief beïnvloeden. Kijk naar de paarden die boven de 80% kunnen scoren in de Grand Prix: Valegro, Uthopia, Totilas en Scandic. Die zijn niet hoogbenig. Dat beseft begint langzaam bij ons door te dringen. Maar in het veld en bij de commercie hebben we nog een omslag te maken. Dat moeten we wel snel gaan doen. Want de paarden die we dit jaar fokken, lopen pas op zijn vroegst over acht jaar Grand Prix. Als we zo doorgaan, zitten we dan opgescheept met een hele lading hoogbenige, voor de Grand Prix minder geschikte paarden.'

voorhand zijn in feite net zo belangrijk als dat achterbeengebruik.' Hoe zou je een goed achterbeengebruik willen omschrijven?

Retera: 'Het valt mij op dat de focus vaak op de buiging in het spronggewricht wordt gelegd. Ik doe dat juist niet. Het gaat er mij om dat de totale afloop van de beweging van de achterhand in balans is. Dan vind ik de buiging van de heup belangrijker dan die in het spronggewricht. Het gaat erom dat het paard het dijbeen naar voren brengt. Als een paard een voor het oog traag achterbeen heeft, hoeft dat niet zo'n probleem te zijn. Het gaat erom, dat als ik er aan kom, dat er iets gebeurt. Of een achterbeen sabelbenig of juist steil is, maakt me ook niet zo uit. De focus ligt op de mate waarin het paard zijn dijbeen naar voren brengt in beweging. In grote lijnen zie ik graag een paard met een lang dijbeen en een lange schenkel zodat de sprong relatief laag zit. De lengte in het dijbeen vind ik belangrijk. Een lang dijbeen kun je verder naar voren brengen. Als het paard het dijbeen naar voren kan brengen, dan kan het achterzakken. Je hoort vaak dat een paard kantelt in het bekken en daardoor tot dragen komt. Maar dat kan een paard maar in zeer beperkte mate, hooguit twintig graden. Dus het dragen door de achterhand moet voor het belangrijkste deel door het onderbrengen van het dijbeen komen.'

FOTO: KARIN DE HAAN

VEELZIJDIGE PAARDENVROUW

Jurylid Karin Retera (54) mag internationaal tot op driesterren-niveau jureren. Daarnaast is ze KWPN-jurylid, waar ze naast exterieurkeuringen tevens gevraagd wordt voor jongepaardencompetities. Verder is ze actief als coach en trainer en begeleidt in dat kader meerdere (top)combinaties. Tenslotte is ze voor de Hoefslag-lezers bekend als vaste columnist. Retera heeft haar eigen fokkerij en dressuurstal in het Brabantse Nuenen.

Op dezelfde locatie heeft echtgenoot Sip Ouwerkerk een dierenartspraktijk. Retera richt zich op trainen, coachen van ruiters en amazones alsmede het fokken en opleiden van jonge paarden. Ze heeft een reputatie hoog te houden als het aankomt op goed na te rijden fijne dressuurpaarden. Frank Dirckx kwam bij Retera als paardenosteopaat. Vanuit haar interesse volgde ze enige tijd de opleiding bij zijn opleidingsinstituut Icreo. Hierdoor deed ze meer kennis op over biomechanica en functionele anatomie, kennis die haar als trainer en fokker veel voordeel heeft opgeleverd, en die ze in dit artikel graag deelt met andere geïnteresseerden.

Meer informatie:
www.karinretera.nl